

CRVENA VJENČANICA

Njoj je to djelovalo poput neke igre. Iako je bila već u trinaestoj godini života, svakodnevno se igrala s djecom iz drugih šatora. Zнала je dobro što su prošli i zbog čega su se tu našli, ali nesvjesno je zadržala taj dječji stav prema svijetu, momente u kojima pomoću mašte ni iz čega stvaraš cijeli svemir.

U kampu su punih godinu dana. Živjeli su u velikom bijelom šatoru, dovoljno velikom za obitelj od devetero članova, da bi tek prije mjesec dana dobili transportni kontejner koji djeluje kao prava mala kuća. Safiha je u sobi spavala s dvije sestre i četvero braće. Otac i majka spavali su u drugoj prostoriji u kojoj je bila i kuhinja. Svakodnevno su na kavu dolazili rođaci ili prijatelji koje su upoznali u kampu. Neki su bili toliko hrabri da se ponovno vrate u Siriju, udaljenu tek desetak kilometara u smjeru sjevera. Ti isti ponovno su se vraćali. Neki od njih vratili su se s prostrijelnim ranama. Kažu da su pripadnici Slobodne vojske. U kampu je sve puno zelenih zastava Slobodne vojske, ali ona se na to nije previše obazirala.

Safiha odlazi u dućan. Jednom tjedno sa svojim sestrama ide u improvizirani dućan sklepan od dasaka kako bi kupila žvakaću gumu ili sladoled. U dućanu su cijene puno više nego što bi trebale biti. Robu uvoze spretni trgovci u dogovoru s čuvarima, a svakome treba u džep staviti po dinar. Robe ima na pretek. Na glavnoj "ulici" koju su francuski liječnici nazvali Champs-Élysées nalaze se trgovine živim pilićima, kavane, sokovnici, *fast food* restorani, trgovine tekstilom, nakitom, knjižnica. Parovi ovdje u predvečerje šeću kao da su na godišnjem odmoru, a ne na užarenom pijesku negostoljubivog terena na sjeveru Jordana.

Od svih trgovina Safihi je najzanimljivija bila ona s vjenčanicama. Sa sestrama ih je gledala i maštala o udaji za savršenog princa. Ne, doduše, toliko o braku kao takvom, koliko o samom činu vjenčanja i o momentu kada će napokon na sebe staviti vjenčanicu. Smatrala se zreloom. Grudi su joj nabubrile, pojavila se mjesečnica. Postala je žena.

Od četiri vjenčаницe tri su bile bijele, a jedna crvena. Uvijek je promatrala crvenu. Ponekad je ne bi bilo u trgovini jer ljudi su vjenčаницe unajmljivali prilikom vjenčanja, a vjenčanja su se događala svakodnevno. U kampu su se čak radala djeca i to više njih dnevno. Iako je sunce pržilo i topilo kamen, odlazila je ispred trgovine i maštala. Pramenove crne duge kose vrtjela je oko kažiprsta. Na lice je počela nanositi šminku. Ne puno, tek da naglasi njezino lijepo zaobljeno lice.

Jednog je dana na kavu u šator stigao nepoznati čovjek, nikad ga prije nije vidjela. Preko glave je imao maramu, u dugoj bijeloj halji, uredno podšišane crne brade. Ono što je zamijetila, ono što su svi zamijetili, bili su njegovi prsti prepuni zlata i dragog kamenja, prstenje koje vrijedi više nego ukupna imovina svih sto pedeset tisuća stanovnika kampa.

— Sjedi dijete, upoznaj Saada – rekla je majka i pokazala joj njezino mjesto na tepihu u kuhinji.

Sjedili su u krugu otac joj, majka, stric i dva starija brata. Pila se kava s *halom*, a cigarete su bile prvoklasne, dar gosta. Bio je čovjek u pedesetim godinama, njegovana lica, namirisan najboljim parfemima.

— Vidjeli smo vaš oglas i pomislili da biste mogli biti zainteresirani. Upravo je takva kakvu tražite: duga ravna crna kosa, ljupko lice, pametna i poznaje vrijednosti islama, a iznad svega voli Alaha. Pogledajte i procijenite sami, nije na meni da previše pričam. Oči su čovjekovo najbolje oruđe – rekao je otac ispod gustoga brka.

Gost se uhvati za *tespih*, prevrće kuglice, tipka u svoj draguljima ukrašeni mobitel. Usmjeri kameru prema Safihi i fotografira je. Šuti još neko vrijeme pa kaže:

— Poštovani gospodine, ja se nadam da ćemo poslovati.

Na kraju krajeva moja je dužnost pomoći vama i njoj, pomoći vašem unesrećenom narodu. Samo nemojmo brzati, moram se još konzultirati, moram vidjeti – rekao je Saad. Safiha je cijelo vrijeme promatrala i slušala.

Iako se dijalekt arapskog jezika koji su koristili pomalo razlikovao, sve je razumjela. Majka ju je držala za ruku i zamalo pustila suzu. Čovjek joj je u očima mogao vidjeti spaljenu kuću, dom koji su morali napustiti. Mogla su se vidjeti raznesena trupla rođaka. Nekoliko kofera u koje su strpali svoje stvari i otišli bez da ih je itko išta pitao, iz straha, a ne iz političkog uvjerenja.

Gost je rekao kako će navratiti za tjedan dana, ali da sve u svemu dogovor vrijedi i da ga mogu smatrati zaključenim. Na odlasku iz kontejnera glavi obitelji je u džep gurnuo sto dolara u znak zahvale. Njegova šalica kave ostala je netaknuta.

Narednih je dana majka svojoj kćeri objašnjavala o čemu se radi.

— Shvatila si i sama, nisi više dijete. Znaš koji nam je položaj, kako nam je teško. Jedva smo izvukli živu glavu. Dijete moje, ne brini. Vidjela si gospodina. Sav je uglađen, fin i lijepo će se brinuti za tebe. To će pomoći prvenstveno tebi, ali i nama. Obećao je da će pomoći cijeloj obitelji kad se vjenčate. Sve će nas preseliti u Saudijsku Arabiju i bit ćemo blizu. Često ćemo se viđati. Obećao je tvom ocu odmah isplatiti pet tisuća dolara. Znaš li ti dijete moje koliki je to novac? Tvoj otac to ne može zaraditi u dvije godine. Kad bi uopće i mogao raditi. Ovako smo robovi, živimo od humanitarne pomoći. Koliko puta tjedno ideš u dućan? Znam, nemoj mi govoriti. Ideš samo jednom, i to po sitnice. Zamisli koliko puta ćeš ići uz ovog čovjeka. Ma možeš preseliti u trgovački centar jer on ti taj centar može kupiti. To je čovjek visokog morala koji cijeni Alaha. Jesi li samo vidjela u kakvom je džipu stigao? I još k tome ne vozi se sam, ima svojega vozača i vlastitu zaštitu. U Ammanu ima prostrani stan, u elitnom dijelu grada. Obećao je da ćete u početku živjeti ovdje, to nije ni sto kilometara udaljenosti. Bit ćemo

blizu. Kasnije, kad sredi dozvole za prelazak granice, i ti i mi ćemo poći u naš novi dom. Sve će biti u redu – majka je pričala brzo i uzbuđeno, a Safiha je slušala o događajima na koje nije mogla utjecati. Jedino što je rekla, bila je želja koja se morala ostvariti:

— Kupite mi crvenu vjenčanicu.

Poslije tjedan dana Saad je ponovno ušao kroz vrata njihovog kontejnera. Ovog puta u rukama je imao darove za cijelu obitelj, pet tisuća dolara za oca i u posebnom paketu lijepo zapakiranu crvenu vjenčanicu iz trgovine u kampu.

— *Hamdulillah* – rekao je otac, stisnuo ruke gostu i poljubio ga u obraz. Sretan što je napokon sklopio posao.

I on će sad, poput nekih iz kampa, okusiti sreću i napokon napraviti korak iz ove neugledne situacije.

— Večeras idemo kod mene u stan. Ovdje su svi papiri koji garantiraju naše združivanje, a za tri tjedna vraćam se po vas i zajedno putujemo na jug – obećao je strogo Saad, uzeo Safihu za ruku i pomazio je po obrazu.

— Od danas si moja žena i ja se brinem o tebi. Sve će biti dobro – rukom je pomilovao brk i stisnuo ruke svim ukućanima.

Auto je dizao visoki stup prašine prolazeći kroz kamp. Svi su se za njim okretali, a Safiha je gledala naprijed ne znajući kamo točno ide. Ova se igra odvila tako brzo da se nije stigla ni okrenuti. Njezine sestre su plakale isto kao i majka. Otac je bio zadovoljan, ali knedla je zapela u njegovu grlu. “Stvar je opstanka”, govorio je samome sebi u bradu.

Nitko nije vidio ni čuo što je sa Safihom puna tri mjeseca. Obitelj je mislila da se dobivanje papirologije odužilo i da treba još malo čekati. Otac je čak išao do upravitelja kampa, ali on ništa nije mogao poduzeti jer sve se odigralo bez njegova znanja. “Kakav Saudijac i kakva udaja?” ponavljao je pred ocem.

Svi su strepili, ali pet tisuća dolara koje je dao dobro je došlo za kupnju toliko potrebnih namirnica. Paketi humanitarne pomoći nisu dovoljni ni za što. Jednog jutra, oko tri sata, pojavila se ispred obiteljskog kontejnera Safiha. Bila je tiha i ponizna kao i inače.

Stajala je kod ulaznih vrata dok su ukućani izlazili pred nju, ljubili je i vukli je u sobu. Nisu pitali ništa. Na licu je imala šminke kao nikad do sad, a na sebi blještavu odjeću sa šljokicama i cipele na visoku petu. U ruci je držala nenošenu crvenu vjenčanicu.

MINISTARSTVO OTETIH LJUDI

Danas mu je prvi dan na poslu i, kao svaki prvi put, bez obzira o čemu se radilo, stvari ne funkcioniraju savršeno. Minute se vuku puževim korakom, stres izlazi iz tijela nošen kapima znoja u vrućem neklimatiziranom uredu na plus trideset i pet stupnjeva Celzijevih. Vjetar nosi pijesak kroz prozore koji su otvoreni zbog kakve-takve cirkulacije zraka. Bijele zavjese vijore na propuhu, a papiri su poslagani na hrpe u kutovima prostorije i na derutnim drvenim stolovima. Pritišću ih crvene opeke, slične onima koje su pekli i drevni stanovnici Mezopotamije. No na njih se odavno zaboravilo, ovdje se sad nalaze ljudi koji tek traže svoje mjesto u prostranstvima povijesti.

Abdelilah prolazi dugim, zapuštenim hodnikom. Zidovi su nekad bili plavi, ali su pogođeni vremenom izbljedjeli. Oljušteni su i ponegdje ranjeni zalutalim metkom, jer tijekom zauzimanja grada i ova je zgrada bila pogođena. Hodnik se držao dosta dobro jer zaštićen je s tri strane. Izvana zgrada izgleda kao košnica, u rupe od metaka mogle bi useliti ptice.

Abdelilah nosi papire u rukama i ulazi u susjedne prostorije, ostavljajući po nekoliko listova u svakoj od njih.

Svi uredi izgledaju isto. U svakom od njih jedan je službenik koji sjedi za drvenim stolom, kalkulira, zapisuje, podvlači, zbraja, oduzima. Na zidu svake prostorije velika je crna zastava s natpisom, "Nema Boga osim Alaha, Muhammed je njegov prorok". Svaki kat derutne peterokatnice ima šefa odjela koji kontrolira izračune, a na samom vrhu je svojevrсни ministar koji stavlja potpis i žig na svaki od papira kako bi postali pravovaljani. Clara pacta, boni amici.

Od kad su isil-ovi borci ušli u Al-Raku, organizirali su vlast i započeli bilježiti svaku radnju kako ništa ne bi promaklo kalkulaciji na kraju mjeseca. Abdelilah je znao da ga prate i testiraju, ali nije mogao pretpostaviti da će već prvog dana završiti na razgovoru kod voditelja odjela.

Prije ulaska u prostoriju Abdelilah sa svoje bijele haljine trese zrnca pijeska, rukama prolazi preko brade, poravna papire koji su mu još ostali u ruci jer nije ih sve razdijelio. Otvara vrata, ulazi u sobu gospodina Aziza.

Gospodin Aziz nekad je radio kao računovođa u industriji pamuka. Razumije se u zbrajanje i oduzimanje pa je poslije promjene vlasti svoj dar usmjerio na drugu djelatnost. Svejedno, trebalo je računati, ali i upotrebljavati logiku svari s terena. Ipak je ratno stanje i isil ratuje na bojištima od Damaska do Mosula i od Kobanea do same granice Sirije i Jordana. Posla je preko glave.

— Sjedni, Abdelilah – pokaže mu na stolicu.

— Hvala, poštovani.

— Vruće je – konstatira gospodin Aziz.

— Jest, jako vruće, pravi pakao – odgovori Abdelilah.

Desnom je rukom stiskao palac lijeve ruke kako bi umanjio nervozu jer osjećao je da nešto ne valja, čim ga je šef pozvao u ured. Natočio mu je vode u čašu i uzeo u ruke papire koje je danas, tijekom jutra sam preradio i predao ih na daljnju doradu. Na zidu visi crna zastava, a sunce svako malo proviri kroz lelujavi zastor iza Azizovih leđa, i zasljepljuje Abdelilaha svaki put kad se to dogodi.

— Abdelilah. Prvi ti je dan, znam. Ne može sve ići glatko, ali ipak si dobio priručnik koji je trebalo detaljno proučiti i po njemu se ravnati. Slobodne procjene uvijek su dobrodošle, ali nisu svi isti, to znaš.

— Znam da nisu i trudio sam se pridržavati propisa, poštovani. Ako Bog da, popraviti ću greške u vrlo kratkom roku, samo mi ukažite na njih, ne razumijem o čemu je riječ? – skrušeno odgovori Abdelilah i popije gutljaj vode.

Razgovor je potekao i sad mu je bilo lakše. Razbio je tremu, tu nevidljivu opnu koja je najnapetija tik prije po četka razgovora.

— Recimo ovdje – Aziz mu pokaže list papira i pozove ga da se približi. Pokazuje mu prstom na njegov izračun od jutros.

– Sve si dobro zapisao što se tiče činjenica i ljudi. Oteto je deset časnih sestara, imamo njihova imena, dan otmice. Sve to je u redu. No ne možemo za njih tražiti petsto tisuća dolara, tko će to platiti?

— Znamo da Crkva ima novac, vjerojatno im nije problem dati petsto tisuća dolara – pomalo začuđeno odgovori Abdelilah.

— Iz iskustva znam da Crkva sigurno neće platiti toliki novac za deset časnih sestara iz Sirije. Maksimalno koliko možeš staviti je pet tisuća dolara po glavi... mislim, po osobi. Na taj način mogu otići pojedinačno ili zajedno. Njih je deset i to je pedeset tisuća dolara. Tijekom pregovora spustit ćemo cijenu za deset tisuća i to je četrdeset tisuća, ako su u paketu. Za njih bi mogle platiti i obitelji, pojedinačno, tako da i tu mogućnost treba ukalkulirati. Zavešti pod redni broj, po ostvarenju transakcije dodati potvrdu o završetku akcije i sve zajedno poslati u arhivu.

— Razumijem, poštovani. Neka mi se Alah smiluje što sam pogriješio. Neće se više ponoviti – kaže i okrene dlanove kao da iščekuje da će mu netko u ruke baciti kruh pa pogleda prema stropu s kojeg otpada žbuka.

Kroz prozor opet proviri Sunce i pomiluje ga po licu, ali samo na tren. Ubrzo se opet sakrije, pobjegne napolje, gdje se spretno probija žutim ulicama grada.

— Otetog sirijskog vojnika si dobro unio. “U početku šutjeti, a po potrebi zatražiti puštanje naših zarobljenika u zamjenu za njega.” U pravu si. Neka se prvo malo prže i misle što ćemo mu sve raditi. Tad ćemo zatražiti zamjenu zarobljenika. Ukoliko se dogodi da otmu ili ubiju više naših, nema nam druge nego pogubiti ga – kalkulantski će gospodin Aziz. Pomiluje svoju dugu bradu i misao mu proleti kroz glavu. – E da, *habibi*, zaboravio sam ti napomenuti, kad smo već kod toga, oni oteti libanonski vojnici...

— Da, poštovani, sjećam se da su oteti već odavno, ali ja nemam veze s tim.

— Nije bitno. Oni su oteti odavno i sad njihovim obiteljima svako malo šaljemo fotografije. Dobro je to za održavanje balansa.

— Razumijem – spremno odgovori Abdelilah.

— Ali ovo tu je nedopustivo – podigne glas i uzbudi se gospodin Aziz, uzme papir i ispruži ruku, kao da će se time promijeniti njegov sadržaj, kao da će slova pisana lijepom arabicom ispasti, ali ona ostaju.

– ovdje se uistinu radi o nepoznavanju materije. Da si kod nekog drugog, letio bi van, ali ovako ćeš dobiti samo upozorenje. Abdelilah opet počne frkati palac lijeve ruke, a vrućina nimalo ne pridonosi njegovoj nervozu. Najradije bi skočio kroz prozor i pobjegao iz ovog nestvarnog mjesta. “Je li prije bilo bolje? Ma bilo je... ne, nije. Nikad nije bilo bolje. Dobro je sad”, tisuću misli mu prolazi kroz glavu dok se pokušava koncentrirati. Približava glavu stolu i zajedno s gospodinom Azizom gleda u stranicu papira i kalkulacije ispod njega.

— Novinari su, kao što si primijetio, uvijek dobar ulov.

Oko njih i oko humanitaraca vodi se najviše tajnih pregovora i izvlači se najviše novca – kaže gospodin Aziz.

— Jasno mi je, to sam i predvidio. Zato sam i stavio otkupninu od deset milijuna dolara.

— Jesi, stavio si to, ali jednostavno nije isto...

— Što nije isto, poštovani? – ponovno se čudi Abdelilah.

— Kad smo onomad oteli francuskog novinara, otkupnina je bila čak petnaest milijuna dolara. Naravno da za to nitko nije znao jer radilo se u tajnosti. Sve je bilo plaćeno. Za američkog smo tražili deset milijuna, ali Amerikanci nikako nisu željeli platiti, a obitelj nije imala novac. Tu nastupa naš

Odjel za propagandu i cijeli slučaj prezentira javnosti. Nažalost, oteti mora izgubiti glavu – objašnjava gospodin Aziz kao da se radi o balama pamuka o kojima je nekad vodio računa, u sad već propaloj tvornici.

— To je sasvim jasno – složi se Abdelilah.

— Ti si međutim napisao kako bismo trebali zatražiti deset milijuna za hrvatskog novinara. Poslije toga napisao si, citirat ću: “U slučaju odbijanja otkupnine ili nemogućnosti pregovora s vladom, aktivirati filmsku ekipu i producirati propagandni materijal. Poslati medijima i čekati reakcije”. Nije loše, onako na prvu, ali ovdje se ipak radi o “hrvatskom novinaru”. Hrvatska nije Amerika, i to je bitna razlika. Oni će vrlo teško skupiti deset milijuna dolara kako bi oslobodili svojeg novinara. Jedino što je moguće, to je javno prikupljanje novca. Oni su poznati po humanitarnim akcijama, ali za novinara će teško skupiti toliku svotu. Ukoliko bi vlada, u predizbornoj godini, shvatila da će joj plaćanje otkupnine za novinara donijeti pobjedu na izborima, jedino tad bismo imali nekakve šanse. Sve u svemu, previše je to posla i truda za neizvjestan rezultat.

— Razumijem poštovani, ali zar oni nisu u koaliciji s Amerikom. Računao sam na to – pokušava obraniti svoju logiku Abdelilah, ali mu ne polazi za rukom.

Već u sljedećem trenutku gospodin Aziz znalački ga uputi u problematiku i argumentirano mu objasni cijeli smisao ovog razgovora, upućujući ga na njegovu pogrešku prilikom izračuna.

— Ovo nije čest slučaj, štoviše, čini mi se da je jedini. Hrvati jesu saveznici Amerike, ali oni su mali i jedino što rade jest ispunjavanje direktiva iz Washingtona. Nemaju oni nikakvog utjecaja. Povremeno se ulizuju kako bi se ogrebli za kakav ekonomski paket, možda plasirali neki proizvod u Ameriku, i to je sve – pogladi bradu gospodin Aziz, nasmije se sebi u bradu i nastavi – čak i čuvari ove zgrade koriste hrvatsko oružje. Da, da. Nemoj se čuditi. Na početku sukoba u organizaciji cia-e poslali su čak sedamdeset aviona oružja u Siriju. Bilo je namijenjeno pobunjenicima te je stoga dobar dio stigao i u ruke naših boraca. Ništa čudno, događa se. Sad podupiru Ameriku čiji nas avioni svakodnevno bombardiraju, ali i to rade bez promišljanja. Ma, nemaju oni nikakve veze s tim.

Gospodin Aziz popije gutljaj vode isto kao i Abdelilah. Dvije sekunde tišine dok pogledava isti list papira te preko usta prewali još jednu argumentaciju.

— Mi njih čak ni ne zanimamo. Da si samo malo uključio internet, vidio bi da su im glavne vijesti u medijima bezbožna golotinja i tračevi. Većina naroda ne bi ni znala o čemu se radi. Njih svijet ne zanima. Okrenuti su sebi, bave se svojim problemima, izjedaju se i grizu. Čak i kad bi se, ako Bog da, kalifat proširio tako daleko na sjever, tu bi zemlju trebalo zaobići u širokom luku. Pusti to.

— Sad mi je sve jasnije. Samo ne znam što da radimo s novinarom iz Hrvatske? – slegne ramenima Abdelilah očekujući kraj sastanka.

— Da. To je problem. Ako tražimo otkupninu, nije dobro, ako ga ubijemo, nije dobro. Znaš što, Abdelilah, najbolje je da ga pustimo gdje smo ga i uhvatili. – kaže odlučno Aziz.

Abdelilah se počese po glavi, pogleda prema prozoru i zijevne, ali tad se vrati na razgovor.

— Upravo je tu najveći problem. Nismo ga oteli mi, već smo ga kupili od Al-Nusre za trideset tisuća dolara.

— O, neka ti se Alah smiluje – rastreseno odvrati gospodin Aziz – kako si mogao potpisati tu kupnju?

— Nisam ja poštovani, potpisao ju je moj prethodnik koji je prije mjesec dana dobio otkaz.

— O da, sjećam ga se, uvijek ga je trebalo upozoravati.

Morali smo ga zamijeniti, nije se moglo s njim. O, Svevišnji. Kako je to mogao potpisati...

— Što da radimo, poštovani?

— Otela ga je Al-Nusra?

— Ne. Oni su ga kupili od Jaysh al-Islama za dvadeset tri tisuće dolara.

— Uvalili su nam ga! Zato je bio tako jeftin – pobjesni gospodin Aziz. Prošetao je po sobi i razgrnuo zastor.

Prostoriju ispuni svjetlost popodnevnog Sunca. Zatim se odmakne, zavjesa padne natrag, prostorija se zatamni i on ponovno sjedne.

— Gdje su ga onda oteli? – upita Aziz podređenoga.

— Navodno je otet negdje u Damasku, ali nije ga oteo ni Jaysh al-Islam. Oni su ga isto kupili, i to od fsa za dvanaest tisuća dolara, a fsa ga je kupila od nekog vozača taksija za petsto dolara i jednu kozu. Ovaj ga je navodno uhvatio negdje u gradu. Novinar se napio votke u ruskom restoranu, krenuo u

hotel dozivajući u sitni sat taksi, a kalkulantski vozač zgrabio je priliku za zaradom i odradio to ekspresno i vrlo lako.

— Hm... Svi dakle dobivaju osim nas. Ne znam, stvarno ne znam što da radimo. U svakom slučaju gubimo.

Sljedeći tren dosjeti se:

— Znaš što. Neka ga stave u autobus koji će ga odvesti čim dalje. Pustit ćemo ga, da, nemamo izbora. Sve ostalo je previše muke i posla. Jedino ako... jedino da ga ustrijelimo poput psa i zakopamo a da nitko ne zna.

— Mogu napisati bilo što – ponudi Abdelilah.

— Napiši ovako: “Ostaviti subjekt u napuštenom selu uz granicu s Turskom”. Neka se nosi više.

— Sve jasno, poštovani. Mogu li sad dalje na posao?

— Možeš, naravno, ali da više nisi ponovio ovakve greške – upozorava prstom gospodin Aziz.

Abdelilah ustaje sa stolca, nagne se u znak poštovanja, uzme papire i uputi se prema vratima. Tik prije izlaza, iza leđa začuje glas.

— Abdelilah.

— Da, poštovani?

— Čuvaj glavu, vrata su oniska.